УДК 334.012.23

Віктор Мадзігон, *кандидат педагогічних наук,*
науковий співробітник лабораторії трудової підготовки
і політехнічної творчості АПН України,
м. Київ

МЕТОДИ СТАНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРИВАТИЗАЦІЇ

У статті розкривається питання підготовки учнівської та студентської молоді до підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки у системі освіти, що відповідає Болонському процесу якості, Національному класифікатору України щодо професій та посад з розвитком нових видів економічної діяльності та технологій виконання робіт відповідної кваліфікації з набутими професійними фаховими вміннями та навичками.

Ключові слова: *приватизація, роздержавлення, підприємець, освіта, ринок, професія, бізнес, економіка, маркетинг, менеджмент, власність, технологія.*

В статье раскрывается вопрос подготовки ученической и студенческой молодежи к предпринимательской деятельности в условиях рыночной экономики в системе образования, которое отвечает Болонскому процессе качества, Национальному классификатору Украины относительно профессий и должностей с развитием новых видов экономической деятельности и технологий выполнения работ соответствующей квалификации с приобретенными профессиональными профессиональными умениями и навыками.

Ключевые слова: *приватизация, разгосударствление, предприниматель, образование, рынок, профессия, бизнес, экономика, маркетинг, менеджмент, собственность, технология.*

In the article the question of preparation of student's and student young people opens up to entrepreneurial activity in the conditions of market economy in the system of education which answers Bolons'kyi process of quality, to the National classifier of Ukraine in relation to professions and positions with development of new types of economic activity and technologies of implementation of works of the proper qualification with the purchased professional professional abilities and skills.

Key words: *privatization, privatization, businessman, education, market, profession, business, economy, marketing, management, ownness, technology.*

Актуальність проблеми. Визнання приватизації як важливого і необхідного заходу у зламі тоталітарної адміністративно-командної економіки, рівно як і у побудові багатоукладної соціально орієнтованої ринкової системи господарювання, привернуло увагу до цих процесів не тільки реформаторів і урядовців, але практично і всього населення України, яке до того ж протягом багатьох десятиріч набувало досвіду виживання в умовах панівного становища державної власності та сформованої відповідним чином ідеології, як відзначає відомий вчений в Україні – галузі приватизації Степан Давимука в роботі [10, 6].

Важливим на сучасному етапі розвитку світової економіки є те, що попри всі відмінності у формах і методах господарювання, етапах і рівнях досягнення успіхів окремими країнами, формуються спільні напрями в реформуванні економічних систем. Зокрема, методологічну основу економічних реформ формують такі напрями як роздержавлення, демократизація, лібералізація, приватизація. Саме ці напрями стали основними принципами у розвитку різних видів підприємств, розвитку підприємництва і головне широка економічна освіта учнівської і студентської молоді до діяльності у ринковій економіці, де ВНЗ готують фахівців з високими професійними компетентностями менеджерів, маркетологів та підприємців до діяльності як у великому так і малому бізнесі [11].

Недооцінку малого підприємництва, ігнорування його економічних і соціальних можливостей протягом майже всіх років реформаційних перетворень можна кваліфікувати як великий стратегічний прорахунок, який також поглибив кризу економіки України в цілому [18].

Однак проблема розвитку приватного сектора економіки, підприємництва вимагає постійного вивчення, вдосконалення підходів до цієї діяльності, відзначено в роботі [6].

Аналіз останніх публікацій. Даній проблемі присвячено і випущено друком у світ значну кількість науково-методичної літератури, яка висвітлює питання підприємництво як напрям людської діяльності, до них слід віднести роботи З. Варналій, В. Сизоненко [5], М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон [6; 16], А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін [8], С.А. Давимука [10], М.М. Єрмошенко [12], В.М. Ковальчук [13],

© В. Мадзігон, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF
To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

І.Р. Михасюк, І. Бернацький [14], М.І. Маниліч, І.В. Губатюк [15], С.В. Мочерний [18], В.Й. Сутормінa, В.М. Федосов, В.Л. Андрущенко [19] та інші автори, роботи яких використовуються в навчальному процесі.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення теоретичних і практичних концепцій, становлення приватизаційних процесів та висвітлення розвитку приватного сектора економіки, підприємництва в умовах трансформації економіки України відносно встановлення різних форм власності в ринкових відносинах і важливого фактору національного відродження і розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз реальних процесів розвитку малого підприємництва в Україні, реалізації урядових дій щодо його підтримки показує, що головною причиною, яка стримує подальший розвиток малого підприємництва, є не сформованість в країні ефективної законодавчо закріпленої державної політики розвитку підприємництва. Свідченням неефективності діяльності органів державної влади у сфері розвитку підприємництва в Україні є, насамперед, зниження темпів зростання кількості діючих малих підприємств і чисельності працюючих в них, посилення процесу "тонізації" суб'єктів малого підприємництва [9].

Ця тема є досить актуальною на сьогоднішній день. Тому її дослідженню присвячено дуже багато статей, наукових робіт та інших праць, які висвітлюють специфіку розвитку малого підприємництва, проблеми ефективної їх діяльності, проблеми фінансового забезпечення, проблеми оподаткування та інші фінансово-економічні аспекти, до яких слід віднести наукові роботи: Н.О. Акімова, М.В. Вачевський[1], В. Голіков[2], С.А. Давимука[3], М.В. Вачевський[4], В.М. Мадзігон[5], В.Й. Сутормінa, В.М. Федосов, В.Л. Андрущенко[6] та інші автори, роботи яких використовуються у навчальному процесі.

Структура власності у становлення підприємництва, як і будь-якої складної системи, багатобарвна і різноманітна. І її можна класифікувати за основними системо утворюючими і структуро визначальними критеріями:

Привласнення в підприємницькій діяльності – це економічний процес, спосіб перетворення предметів, явищ природи і суспільства, їхніх корисних властивостей на реальні умови життєдіяльності економічних суб'єктів. Складовими привласнення у підприємництві є відносини володіння, розпорядження і користування.

Володіння у підприємницькій діяльності – характеризує необмежену в часі належність об'єкта власності певному суб'єкту, фактичне панування суб'єкта над об'єктом власності.

Роздержавлення державної власності та приватизація сприяли створення різних форм власності (див. рис.1), а також розвитку малих, середніх та великих підприємницьких видів діяльності.

Користування (використання) – процес виробничого застосування і споживання корисних властивостей об'єкта власності, а також створених за його допомогою матеріальних благ. Слід зауважити, що суб'єкт привласнення власності є одночасно володарем – підприємцем, розпорядником і користувачем [17].

Законодавство України про власність проголошує рівноправність усіх форм власності на території України. Цей закон визнає приватну (в тому числі індивідуальну і сімейну, колективну та державну) власність. Крім того, є змішана форма власності, яка виникає при об'єднанні майна, що є власністю громадян, юридичних осіб (підприємств, організацій, кооперативів) і держави. Суб'єктами права власності закон "Про власність" називає народ України в цілому, окремих громадян, юридичних осіб та державу. Крім того, такими суб'єктами можуть бути також інші держави, їх юридичні особи, спільні підприємства, міжнародні організації, громадяни інших держав та особи без громадянства [1].

Закон "Про підприємництво" [3] дає широкі права власникам по-різному використовувати належне їм майно.

[1] Акімова Н.О., Вачевський М.В. Проблеми та ефективність розвитку приватної власності в сучасних умовах. Теорія і практика. Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка. – 2001. – 180 с.

[2] Голіков В. Приватизація як фактор переходу України до ринкової економіки//Економіка України. – 1996. – №8. – С. 13 – 21.

[3] Давимука С.А. Малий бізнес і приватизація// Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 1996. – №12. – С. 3 – 4.

[4] Вачевський М.В. Суть і принципи маркетингу в діяльності підприємства//Економіка України. – 2003. – №12. – С. 34 – 40.

[5] Мадзігон В.М. Підприємництво: причини виникнення і форми існування, підготовка молоді до підприємницької діяльності// Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №7(109). – С. 3 – 12.

[6] Сутормінa В.Й., Федосов В.М., Андрущенко В.Л. Держава – податки-бізнес. – К.: Либідь, 1992.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

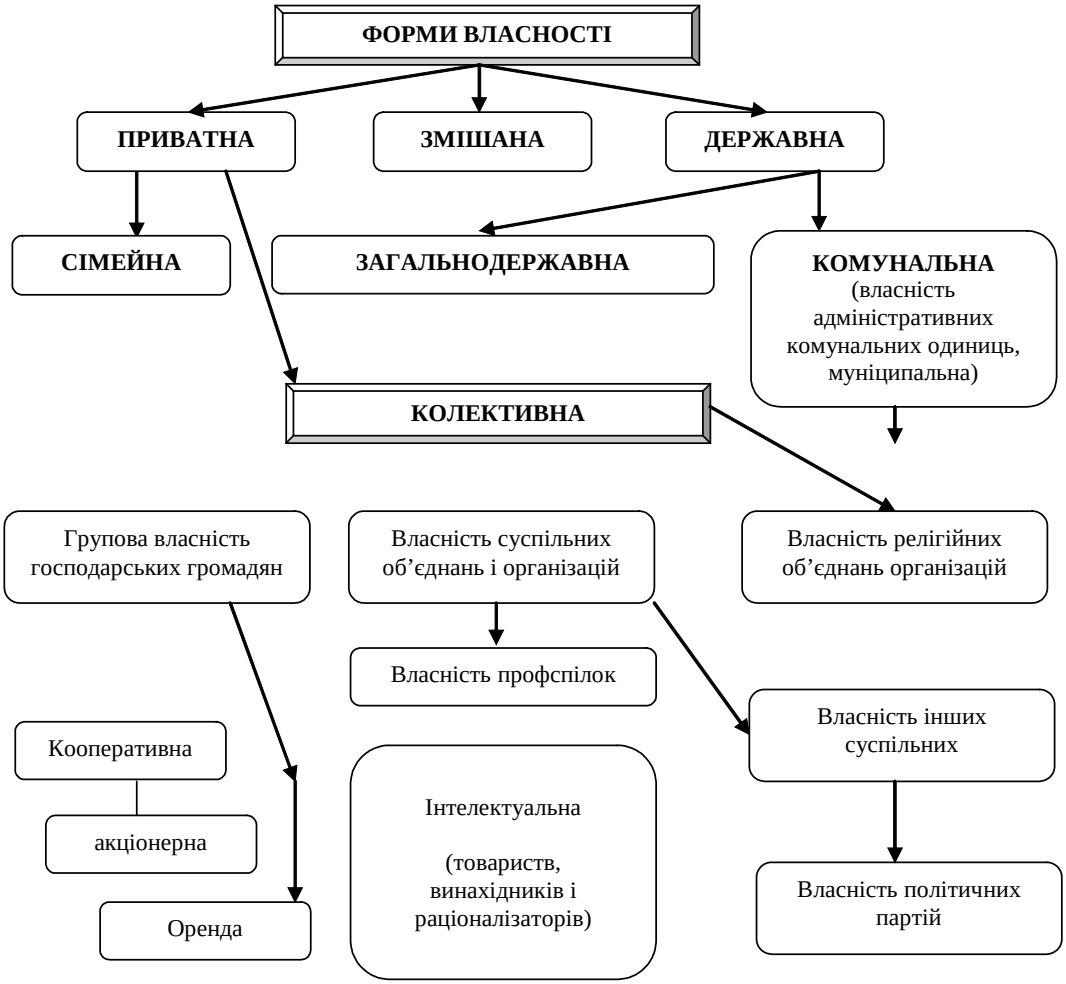

Рис.1. Форми власності та її різновиди.

Власник на свій розсуд володіє, користується і розпоряджається своїм майном.	**Власник** має право застосовувати будь-які дії, що не суперечать закону, може використовувати майно для здійснення господарської діяльності.	**Власник** виробництва та іншого майна має право створити в установленому порядку підприємство, організацію, що є юридичною особою.

Індивідуальне підприємство, що засноване на особистій власності фізичної особи та виключно її власної праці.
Сімейне підприємство, що засноване на власності та праці громадян України, які мають право наймати робочу силу.
Колективне підприємство, засноване на власності трудового колективу підприємства, кооперативу, іншого статутного товариства, громадської та релігійної організації.
Державне комунальне підприємство, що засноване на власності адміністративно-територіальних одиниць.
Державне підприємство, що засноване на загальнодержавній власності;
Спільне підприємство, що засноване на базі об'єднання майна різних власників (змішана форма власності).
Підприємства, що засновані на власності юридичних осіб і громадян інших республік та держав.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

Залежно від форм власності, як визначає Закон "Про власність", підприємства можуть бути таких видів:

Володар реалізує також права розпорядника і користувача. Розпорядник може бути користувачем, але далеко не завжди реалізує себе як власник. Користувач окремих благ може функціонувати, зовсім не реалізуючи прав власника і розпорядника. Проте тільки в комплексі відносини володіння, розпорядження і користування становлять процес привласнення власності. Однак сутність відносин власності не слід обмежувати відносинами привласнення, хоча вони і є визначальними. Парною категорією привласнення є відчуження.

Відчуження – процес перетворення діяльності та здібностей людини на самостійну силу уречевлення результатів функціонуючої індивідуальної та суспільної праці з перетворенням власності суб'єктів на об'єкти економічних відносин.

Поряд з власністю завжди присутній власник. Привласнити можна тільки те, що відчужується. Акт привласнення об'єкта власності одним суб'єктом є одночасно моментом відчуження його для іншого суб'єкта.

Отже, процеси привласнення і відчуження – це дві діалектичні сторони сутнісних відносин власності. Протиріччя в системі "привласнення-відчуження" є внутрішнім джерелом саморозвитку відносин власності. Саме в цьому полягає могутній позитивний заряд цього діалектичного зв'язку.

Обирати ті чи інші форми привласнення і відчуження економічних суб'єктів спонукають як об'єктивні, так і суб'єктивні обставини. Механізм примушує власника на сукупності економічних і позаекономічних методів.

Варто відзначити, що власність підприємця поділяють на індивідуальну, колективну та державну. З розвитком суспільства відбувається кількісне і якісне зростання суб'єктів власності підприємницької діяльності [5].

Носіями різновидів індивідуальної власності є індивіди, домашні (сімейні) господарства найрізноманітнішої функціональної спрямованості.

Колективна власність реалізується через діяльність корпорацій, кооперативів, релігійних і громадських об'єднань та організацій, трудових колективів різних форм господарювання [18].

Урізноманітнюються форми державних суб'єктів власності. Серед них розрізняють загальнодержавні (урядові, центральні структури, національний банк, пошта, підприємства тютюнових виробів і горілчаних і т.ін.), територіально-регіональні (комунально-муніципальні служби та інші органи місцевого самоврядування), галузеві (міністерства та відомства).

Систему суб'єктів власності можна розглядати і за поділом їх на юридичних і фізичних осіб, на вітчизняні та іноземні, спільні й змішані структури. Розуміння природи власності підприємця доповнює аналіз системи об'єктів власності. Об'єктами власності є засоби виробництва, земля, її надра, рослинний і тваринний світ, робоча сила та результати її діяльності – предмети матеріальної та духовної культури, цінні папери, гроші, коштовності і т.п.

Визначальним серед цього різноманіття є засоби і фактори виробництва. Саме власність на засоби виробництва характеризує сутність усієї сукупності відносин власності, в тому числі механізм розподілу і привласнення результатів виробництва, доходів господарської діяльності.

Кожному типу цивілізації притаманний специфічний для умов її існування домінуючий об'єкт власності, який найповніше відбиває спосіб взаємодії з природою, досягнутий рівень продуктивності суспільної праці, особливості привласнення засобів і результатів виробництва, які створюють працівники на різних видах підприємств, підприємницької діяльності, які підготовлені у процесі навчання до продуктивної творчої діяльності [16].

Для доцивілізованого етапу розвитку людства таким об'єктом було природне середовище – земля, тваринний і рослинний світ, які у своїй цілісності органічно зливалися із суб'єктом їх привласнення – первісною людиною. Домінуючим об'єктом власності аграрної цивілізації стала земля, яка завдяки розвитку продуктивності суспільної праці поступово перетворилася з колективної основи існування людини на відокремлений засіб виробничої діяльності фермера-підприємця.

Особливість землі як засобу виробництва полягає в тому, що вона не є результатом людської праці. Відомий англійський економіст XIX ст. Оує. Дж. С. Мілль писав: "Оскільки основоположний принцип власності полягає в наданні людям усіх гарантій на володіння тим, що створено їхньою працею і нагромаджено завдяки їхній ощадливості, цей принцип неможливо застосувати до того, що не є продуктом праці – до оброблюваної субстанції землі". Земля не створена людиною і тому має бути надбанням усіх людей. Якщо це буде інакше, то щойно народжений на світ побачить, що всі дари природи вже привласнені іншими, а тим, хто щойно з'явився, не залишилося місця. Зрозуміло, що це

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

вже є певною несправедливістю. Тому "держава може виступати у ролі єдиного землевласника, а землероби мають бути орендарями, що отримують свої ділянки на підставі строкового чи безстрокового договору".

На ранніх ступенях розвитку суспільства земля не була об'єктом індивідуального, приватного привласнення. Л. Морган зазначав, що колективна власність на землю була загальним явищем у варварських племен (М. Ковалевський у "Нарисі походження і розвитку сім'ї та власності" М.: 1993, 56), а також писав, що етнографія та історія свідчать, що індивідуального присвоєння землі та її продуктів на перших ступенях розвитку людства не існувало.

Проте в історичних межах аграрної цивілізації у різних районах земної кулі відповідно до природно-кліматичних та інших умов виробництва сформувалися три локальні цивілізації:

- азіатська – зберігалася суспільна (племена чи общинна) власність на землю;

- антична – панівною була приватна власність на землю;

- германська – цивілізація дістала розвиток змішаної форма власності – власником землі виступали одночасно община (сім'я та голова сім'ї).

Зазначена диференціація в подальшому зумовила й специфіку різноманітних локальних форм аграрної цивілізації, за якої власність на землю стала основою всієї економічної структури.

Принцип різноманітності форм власності на землю як важливого засобу виробництва сприяє стабільному розвитку економічної системи. Про це не слід забувати в умовах сьогодення України – країни з великими потенційними можливостями розвитку сільськогосподарського виробництва, коли точаться гострі дискусії щодо власності на землю.

У період розвитку індустріальної цивілізації, зокрема машинного виробництва, вперше в історії домінуючим об'єктом власності стали створені людиною предмети виробничого призначення і передусім їхня найреволюційніша частина знаряддя праці.

Концентрація індустріальних засобів виробництва прискорила розрив між працею й власністю, відокремлення робочої сили від об'єктивних умов її продуктивного використання. Засоби виробництва, відчужені від робочої сили, набули форми капіталу, що перетворився на основу виробничих відносин індустріального суспільства [13].

Відповідно до цього приватна власність на засоби виробництва стала панівною у економічній системі.

Принципово нових рис набувають відносини власності у зв'язку з розвитком сучасної технологічної революції, в умовах глобалізації Українського підприємництва та становленням постіндустріальної структури виробництва. Йдеться передусім про те, що домінуючим об'єктом власності стає інформація, яка втілює у собі переважно витрати інтелектуальної робочої сили. Остання на відміну від робочої сили, що використовується у традиційних галузях економіки, поступово втрачає здатність відчуження від свого носія, перестає бути товаром у традиційному розумінні [14].

Тип власності визначає найбільш узагальнені принципи її функціонування, сутність характеру поєднання робітника із засобами виробництва.

Форма власності – це стійка система економічних відносин і господарських зв'язків, що зумовлює відповідний спосіб та механізм поєднання робітника із засобами виробництва.

Вид власності підприємця характеризується конкретним способом привласнення благ та методами господарювання.

Слід розмежовувати форму власності і форму господарювання.

Форма господарювання – один з методів реалізації форми власності, що являє собою сукупність конкретних важелів, способів, впливу економічного суб'єкта на навколишнє середовище з метою його перетворення і отримання доходу.

Варто відзначити, що одна й та ж форма власності підприємницької діяльності може реалізовуватися через різні форми господарювання. Так, наприклад, приватна власність функціонує і реалізує себе в таких організаційних формах підприємств, як одноособове володіння, партнерство, корпорація [2].

Водночас одна й та сама форма господарювання може реалізовуватися різними формами власності. Це стосується, наприклад, оренди, акціонування.

Сучасна система власності у підприємництві характеризується не уніфікацією, а ускладненням структури, багатоманітністю форм власності і господарювання. У зв'язку з цим природно постає питання: в чому ж сенс історичної еволюції сутнісної власності?

Відповідь на це можна дати лише з урахуванням загальної спрямованості цивілізаційного прогресу, який підпорядкований інтересам людини.

Йдеться про те, що кожний новий, більш високий за своїм змістом ступінь у розвитку відносин власності має розглядатися з позицій якісної зміни у способі взаємної людини з

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

природою та привласнення засобів і результатів праці в інтересах розвитку людської особистості. З цих самих позицій слід аналізувати розвиток функціональних форм власності [7].

Варто відзначити, що кожна функціональна форма власності має оцінюватися залежно від того, чи містить її структура можливість утворення з урахуванням досягнутого рівня продуктивності праці людини, оптимальних умов для підпорядкування виробничого процесу інтересам її всебічного розвитку. Говорити про конкретний механізм функціонування відносин власності на тому чи іншому відрізку часу можна лише на підставі аналізу сукупності форм власності, що діють у відповідній структурі економічних відносин [15].

Форма власності має визначатися специфікою суспільно продуктивної сили праці як об'єкта індивідуальної власності людини. У процесі формоутворення власності будь-які "забігання" вперед (як і відставання) порівняно з досягнутим рівнем продуктивності суспільної праці негативно впливають на розвиток праці, і деякою мірою гальмують соціально-економічний прогрес.

Відносини власності не є винятком. Вони зазнають впливу не одного, а широкого спектра соціально-економічних і політичних, внутрішніх та зовнішніх факторів, а також культурно-національних умов і традицій того чи іншого суспільства. Утворювані форми власності у підприємництві реалізують себе не в чистому вигляді. Кожна з них неодмінно несе в собі риси нового й старого у процесі економічного розвитку.

Кожна форма власності за своєю природою історична. Вона життєздатна лише у визначальних межах. Коли дія факторів, які зумовили її виникнення, припиняється, вона має бути замінена на іншу, прогресивнішу форму.

Отже, будь-яка консервація форм власності неодмінно призводить до застійних явищ, затримання розвитку продуктивних сил. Це стосується всіх без винятку форм власності, у тому числі й приватної.

Власність в дії – це процес її реалізації в економічній і соціальній сферах, в життєдіяльності суспільства в цілому. Процес реалізації відносин власності включає два взаємозв'язані і взаємозумовлені аспекти, результативність руху власності та постійне відтворення умов і факторів її розвитку.

Право власності підприємця – це зовнішня форма, що законодавчо, інституціально закріплює реальні економічні процеси.

Юридична форма, **правова форма** самі по собі з'явитись і існувати не можуть. Вони лише закріпляють реально існуюче чи потенційно можливе економічне явище.

Забезпечення гарантій прав власності у підприємництві і створення умов їх ефективного забезпечення є фундаментом економічної політики держави. Визначення і розмежування прав власності фіксують основоположні принципи взаємовідносин господарських суб'єктів з приводу привласнення об'єктів власності. Це свого роду правила економічної політики (поведінки) щодо майнових відносин, котрі пронизують усі сфери економічного життя [8].

Основою ринкової економіки є пріоритетний розвиток в умовах різноманітних форм власності різновидів приватної власності. Вона реалізується через найбільш повну взаємозв'язану систему економічних прав:

- право володіння – право виключного фізичного контролю над благами;
- право користування – право застосування корисних властивостей для себе;
- право управління – право вирішувати, хто і як буде забезпечувати використання благ;
- право на дохід – право володіння результатами від використання благ;
- право суверенна – право на відчуження, споживання, зміну або знищення блага;
- право на безпеку – право на захист від експропріації благ і від шкоди з боку зовнішнього середовища:
- право на передачу благ у спадок;
- право на безстроковість володіння благом;
- заборона на використання способом, що наносить шкоду зовнішньому середовищу;
- право на відповідальність у вигляді стягнення, тобто можливість стягнення блага на сплату боргу;
- право на залишковий характер – право на існування процедур та інституцій, що забезпечують поновлення порушення повноважень.

Комбінації перелічених прав з урахуванням того, що ними володіють різні фізичні та юридичні особи, можуть бути різноманітними. Саме це є основою різноманітності видів приватної форми власності, які мають відповідний розвиток.

Основними функціями відносин власності є:

- визначення цільової спрямованості виробництва;

[7] Акімова Н.О., Вачевський М.В. Розвиток форм влсності в ринковій системі госпоадрювання. – Дрогобич. Дрогобицький педагогічний інститут. – 1997. – 93 с.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

- характеру розподілу, обміну і споживання результатів і доходів;

- формування суспільної форми праці;

- реалізація і узгодження системи економічних інтересів різних господарських суб'єктів;

- визначення всього суспільного устрою виробництва, соціальної ієрархії, становища людини в суспільстві, системи її соціальних і моральних цінностей.

Висновки. Об'єктами права власності господарського товариства, що є юридичною особою, вважаються грошові та майнові внески його членів, а також майно, набуте внаслідок господарської діяльності, та інше майно придбане на підставах, не заборонених законом, та внески членів господарського товариства.

Отже, власність – це ті відносини, з яких виростає вся економічна, соціальна і політична структура суспільства. Саме це і визначає власність як соціально-економічну основу функціонування господарської системи.

1. Закон України "Про власність" від 07.02.91 р. №697-XII.

2. Закон України "Про підприємства в Україні" від 27.03.91 р. №887-XII.

3. Закон України "Про підприємництво" від 07.02.91 р. №698-XII.

4. Акімова Н.О., Вачевський М.В. Проблеми та ефективність розвитку приватної власності в сучасних умовах. Теорія і практика. Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка. – 2001. – 180 с.

5. Варналій З.С., Сизоненко В.О. Основи підприємницької діяльності. Підручник для учнів 10 – 11 кл. /З.С. Варналій, В.О. Сизоненнко. – К.: Знання України. – 2004. – 404 с.

6. Вачевський М.В., Мадзігон В.М. Основи економіки. Навчальний посібник/М. Вачевський, В. Мадзігон. – К.: Педагогічна думка. – 2007. – 612 с.

7. Вачевський М.В. Суть і принципи маркетингу в діяльності підприємства// Економіка України. – 2003. – №12. – С. 34 – 40.

8. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань. – К.: Вища школа. – 1998. – 544 с.

9. Голіков В. Приватизація як фактор переходу України до ринкової економіки// Економіка України. – 1996. – №8. – С. 13 – 21.

10. Давимука С.А. Теоретико-методологічні аспекти приватизації і механізми її реалізації в Україні/ С. Давимука. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України. – 1998. – 399 с.

11. Давимука С.А. Малий бізнес і приватизація/ / Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 1996. – №12. – С. 3 – 4.

12. Єрмошенко М.М. Маркетинговий менеджмент/М. Єрмошенко. – К.: НАУ. – 2001. – 204 с.

13. Ковальчук В.М. Основи ринкової економіки. Підручник для середніх шкіл та професійних училищ./ Ковальчук В.М. – Тернопіль. 1992. – 190 с.

14. Михасюк І.Р., Бернацький І.М. Українське підприємництво в умовах глобалізації/ І. Михасюк, І. Бернацький. – Львів. Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2008. – 56 с.

15. Маниліч М.І., Губатюк І.В. Основи ринкового механізму господарювання. Навчальний посібник/М. Маниліч, І. Губатюк. – К.: – 1992. – 174 с.

16. Мадзігон В.М. Продуктивна педагогіка. Монографія. – К.: Вересень. – 2004. – 324 с.

17. Мадзігон В.М. Підприємництво: причини виникнення і форми існування, підготовка молоді до підприємницької діяльності// Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №7(109). – С. 3 – 12.

18. Мочерний С.В. Основи економічної теорії. – К.: Академія. – 1997. – 464 с.

19. Сутормінa В.Й., Федосов В.М., Андрущенко В.Л. Держава – податки-бізнес. – К.: Либідь, 1992.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2010

"Діти – це наш дорогий скарб, це наша надія, це – молода Україна".

Олена Пчілка

поетеса, перекладач, науковець, фольклорист, етнограф, громадська діячка

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com